

Andrea Voigt

Los van de schittering

NOVELLE

DE GEUS

ERGENS VAL IK MIDDEN in een feest. Ergens ben ik geworpen in een veld vol mogelijkheden, die ik niet zelf heb gekozen; die mogelijkheden zijn er gewoon, het kiezen komt nog, maar voorlopig is het feest en sta ik ineens tegen een deurpost geleund. Ken je dat, Filip, dat je ineens ergens tegen een deurpost staat geleund, geworpen in een veld vol mogelijkheden, in een zeldzaam 'nu' waarin alles open is als een afgegraven stuk grond waar een flat wordt gebouwd, waar water wordt weggepompt, waar vreemde kabels uit de aarde steken, een bouwput in een stad waar je voor staat met alleen een vaag idee van wat er waarschijnlijk gaat komen – zonder dat je precies weet hoe het zo gekomen is, herken je dat?

Het is een huwelijksfeest, het is een uitgelaten boel, er hangt een bedwelmende roes van blinkende kleding en glazen. Ik zou iemand kunnen aanklappen, maar wie? Er zijn vrouwen die hard lachen, tijdloze mannen met een net voorkomen. Ik verveel me.

Het is alsof ik half wegdrijf terwijl alles tegelijk met me meedrijft. Op het oog is er niets aan de hand; mijn geliefde heeft wiskunde gestudeerd, de feestelijke gelegenheid bruist en vertoont tekenen van gezelligheid en saamhorigheid, de huizen in het oude centrum staan er prachtig bij. De geliefde in kwestie is aardig en geïnteresseerd, voorkomend zelfs, al kan hij in een dronken bui vervelend zijn. Het feest is in volle gang, er wordt zelfs gedanst, al dans je niet altijd met degene van je voorkeur. Buiten gaan de lantaarns aan om de

nacht bij te lichten, de zwoelste nacht, de klamste nacht die drukkend over de grachten ligt. De geliefde in kwestie drukt je hard tegen zich aan, te hard en te plotseling, en je krijgt het benauwd, maar dat is het niet, Filip, dat is het niet precies. En het feest is overvol, je moet handen schudden en gezichten zien te onthouden, binnen- en buitenlandse namen waar je tong achter blijft steken alsof er een vishaakje doorheen is geslagen waar langzaam aan getrokken wordt, namen die tot je schaamte niet méér willen worden dan een willekeurige klankenreeks die je daardoor, eveneens tot je schaamte, niet onthoudt – maar normaal gesproken gaat het je gemakkelijk af en schep je er zelfs plezier in, dus dat is het ook niet. En de stad hoort eind augustus zwoel, klam en drukkend te zijn, zo heb ik hem zelfs het liefst, met een doffe geur die uit het grachtenwater opstijgt, die je licht aan ontbinding doet herinneren en zo een sluier werpt over je voetstappen op de klinkers, over je schoenen die zich voorzichtig naar voren verplaatsen, voorzichtig vanwege de hoge hakken die gemakkelijk tussen de keien blijven steken waardoor het rode leer beschadigd kan raken en veel schoenen van deze soort heb je niet in je kast dus je bent er zuinig op, zuiniger dan op de meeste andere dingen die je hebt, misschien zelfs zuiniger dan op de meeste mensen die je kent, de meeste situaties, de meeste omgevingen, dus je stapt behoedzaam voorwaarts, meestal voorwaarts, altijd voorwaarts en eigenlijk ook weleens zijwaarts – en dat is het allemaal niet. Ik was er gewoon met mijn hart niet bij, vanavond niet.

Ik ben afgedwaald, ik ben ergens in deze hele situatie vergeten om mezelf te blijven. En wat dat is, Filip, dat kan ik niet uitleggen, daar zijn de woorden niet

toereikend voor, dat voel je aan. Als je jezelf bent, dan weet je dat, en als je jezelf niet bent, dan verdoezel je dat een tijdje, dan draai je je hoofd de andere kant op, dan sla je je ogen slechts half op als je voor de spiegel staat en een laatste blik werpt op de plooiën in je kleding, op je kraag, op je haar dat langs je valse gezicht valt. Vals omdat je jezelf ontrouw bent. En ergens in je lichaam bevindt zich een plek waarop je weet dat je jezelf ontrouw bent. Bij sommigen is dat de maag, die zich samenknoot en in opstand komt en voedsel weigert, te veel zuur aanmaakt, zichzelf uitrekt en weer verkramppt. Bij anderen is het het hoofd, dat rood wordt tot de warmte zichtbaar is, waterdruppels doorlaat, begint te kloppen en tegen wil en dank om aandacht schreeuwt. Bij mij is het mijn keel, die opspeelt en droog wordt van binnen, heel droog, terwijl geluiden willen sijpelen, vloeien, zachtjes willen trillen in de aangenaam vochtige, donkerroze omgeving van mijn hals; praten is uitgesloten, en ook gefluister, dat met minder water toe kan, blijft steken in de speekselloze, vlammeende, schurende hitte. Er komt geen taal meer aan te pas, het zijn alleen nog lichamelijke reacties die het werkelijk maken, die je tegen wil en dank in jezelf verankeren en je dwingen om naar jezelf te kijken. Een bevel, een woordeloos bevel.

Filip, zo loop ik dus naar buiten, zo laat ik de geliefde in kwestie achter zonder een woord aan mijn vertrek vuil te maken; zo laat ik het hele feest voor wat het is, zo draai ik het tafereel de rug toe, zo loop ik weg en ga ik het hart van de stad uit om te zien of ik weer bij mezelf terecht kan komen. Of nee, zo doelbewust is het niet, ik verlaat de geliefde omdat het niet anders kan, omdat mijn voeten een andere kant op willen.

De geliefde blijft achter, en praat voorlopig met de aanwezige bruiloftsgasten. Of nee, hij praat niet echt, hij luistert en hij drinkt en hij probeert onder het gesprek uit te komen, om vervolgens met iemand anders in eenzelfde gesprek te belanden, want zo vergaat het de geliefde in kwestie. Hij laat zijn bier wat in zijn glas ronddraaien, hij stoot geluiden uit, hij heeft er nog geen idee van dat hij verlaten is. Zoiets voelt hij niet aan. Je moet het hem zeggen, anders pikt hij de boodschap niet op. Zijn hoofd knikt een beetje, en ook luisteren doet hij niet meer, hij doet alsof, maar is zelf ergens anders.

Heb je dat weleens, dat je naar iemand kijkt die eigenlijk ergens anders is? Het is alsof je dezelfde persoon twee keer ziet, één fysieke verschijningsvorm die we uit duizenden herkennen, die we nog wel weten te reconstrueren in onze slaap. En een niet-fysieke verschijningsvorm, een energie meer, een waas dat om hem heen hangt en dat hij tegelijkertijd zelf is, maar net iets naast zichzelf geplaatst, naast zijn fysieke verschijningsvorm. Zo is het ook met de geliefde, hij is er en hij is er ook niet. Zonder zich ervan bewust te zijn tart hij de wetten van de logica: hij is er wel en tegelijk niet. Hij staat en hij staat niet. Hij gaat naar het toilet en hij gaat niet. Zonder zich ervan bewust te zijn, want dat is nu net de kwestie: hij is zich niet bewust van zijn eigen afwezigheid *omdat* hij afwezig is, hij beschrijft met zijn eigen zijnswijze een vicieuze cirkel. En om de een of andere reden maakt dat, juist dat, hem onuitstaanbaar, dat hij de logica schendt en het niet weet, dat hij een voor altijd gesloten cirkel beschrijft en er geen idee van heeft. Of misschien niet voor altijd gesloten, daar kun je geen uitspraak over doen. Er kan een moment optreden waarin hij bij

kennis komt, inziet dat hij al die tijd afwezig was, en in dat moment is hij het per definitie niet meer, is hij tot volle aanwezigheid gekomen, is hij samengevallen met zichzelf – maar dan heb ik al een ander pad gekozen, allang, want daar ben ik nu mee bezig, Filip.

SCHREEUW HET UIT, MENEER, zei mijn huisarts tegen me. Ik was haar laatste patiënt die dag, de wachtkamer was leeg en het gebouw was stil, afgezien van haar formele woord ‘meneer’, dat nog nagalmde en het gesprek komisch maakte.

Maar ik houd niet van schreeuwen, zei ik haar.

U moet zich uiten, anders pot u alles maar op.

Ik ben schrijver, ik uit me elke dag, antwoordde ik.

Maar dat is veel te bedacht. Het moet spontaan zijn, zei ze.

En toch is het een vorm van uiting.

Toen raadde ze me aan me op een andere manier te uiten, in een dagboek bijvoorbeeld.

Ik houd ook niet van dagboeken.

Ik stond daar met ontbloot bovenlijf, zij had net mijn borstkas beklopt alsof ik een trommel vol met oerklanken was, en zij de Afrikaanse bespeler die er allerlei onheilspellende berichten uit doorkreeg. Ze had mijn bloeddruk gemeten tot mijn aderen ervan bonkten, en mijn hartslag opgenomen. Ik was een wandelend slaginstrument. Daar wilde ik het even bij laten, ze moest nu geen onmogelijke dingen van me gaan eisen.

Wat haar betreft had ik niks te willen.

In mijn leven heb ik veel geschreven, maar geen dagboek. In een dagboek zou ik niet eerlijk zijn, zei ik, ik zou van alles voor me houden en andere dingen opkloppen. Eerlijk zijn is een illusie. Je kunt net zo

goed een roman schrijven, want ook dat is een afspiegeling van je innerlijk, hoe verdraaid en gelogen de woorden ook mogen zijn. In die zin doen woorden er helemaal niet toe. U denkt misschien dat schrijven draait om taal, maar schrijven doe je op een niveau waarop taal niets meer uitmaakt. Eerlijkheid valt buiten het gebied van schrijven, de waarheid onttrekt zich nu eenmaal aan het vak.

Ze nam me fijntjes lachend op, terwijl ze mijn be-
toog aanhoorde.

Ik kan wel schrijven hoe ik echt over de dingen denk, riep ik. De gedachte aan een dagboek alleen al wond me op, alsof dát goed was voor mijn bloeddruk. Ik was niet gekomen om me de les te laten lezen over wat ik moest schrijven; ik ben schrijver nota bene, hield ik haar voor terwijl zij geamuseerd studie maakte van mijn gezicht. En áls ik opschrijf hoe ik echt over de dingen denk, dan nog zegt het weinig over mij. Het zegt hooguit waar ik op dat moment mee bezig ben.

Ik gooide het over een andere boeg, zakelijker nu, en een tikje vaderlijk. En weer iets fatsoenlijker. U weet toch wel, iedereen weet toch zo onderhand wel dat het uiten van woede en opgekropte gevoelens geen opluchting geeft, tenzij je een zekere graad van beheersing betracht. Je voelt je niet beter als je er zomaar uit slingert wat je dwarszit, of het nu met je stem of op papier is. De opluchting treedt alleen in als je je emoties gericht ventileert, met een doel, met een rem, met zelfcensuur.

Terwijl ik dat zei en mijn arts er nog steeds het zwijgen toe deed, be kroop me een oud gevoel, en ik moest aan Mila denken. Ze schemerde even door mijn hoofd voor ik de draad weer oppakte.

En wie moet mijn dagboek dan lezen? ging ik verder, heftiger nu, ik had haar bijna overtuigd. Alleen ik? Wat heeft het voor zin mijn gedachten te formuleren als ik ze al van haver tot gort ken?

Op de 'ha' van haver sloeg mijn stem over. Zij ging slechts even verzitten.

Ik haalde diep adem, mijn hersenen moesten nog meer argumenten in stelling kunnen brengen. Toen nam ze het woord.

Schrijf dan alleen op wat er vanzelf in u opkomt, zei ze. Probeer het althans. Doe het niet voor mij, want het interesseert me niet wezenlijk. Mij interesseert uw bloeddruk, uw cholesterolgehalte.

Terwijl ik mijn overhemd dichtknoopte en mijn jasje weer aantrok, draaide ze zich naar haar computer, tikte iets in en printte een recept voor nieuwe medicijnen uit.

Schreeuw op papier, zei ze. En eet wat minder zout.

DE TIJD VAN DE seringén is al maandenlang voorbij, de nachten vallen vroeger in, de coniferen zijn aan de bovenkant tot een rechte streep gesnoeid. Buiten moet je weer een jas aan, binnen heb ik een kaars met zeegeur aangestoken om de sigarenwalmen te overstemmen, om me elders te wanen, in een verlaten strandhut met uitgedroogde zeesterren eromheen. In werkelijkheid zit ik thuis aan mijn tafel met uitzicht op het bankje aan de overkant van de straat, waar zojuist een oude man heeft plaatsgenomen. En hier schrijf ik je, Filip.

Soms heb je het gevoel alsof je keel wordt dichtgeknepen. Als je van iemand iets niet mag zeggen, of van jezelf niet omdat je rekening wilt houden met anderen. Of omdat iemand anders niet wil luisteren. Of omdat je ergens moeite mee hebt. Of omdat je bang bent voor de reactie van de geliefde. Of omdat je denkt dat het niet zo belangrijk is wat je te zeggen hebt. Of omdat je denkt dat je nu eenmaal vrij stil bent. Of omdat je jezelf hebt verboden om leuk en spontaan en warm te zijn. Of omdat je je dat hebt laten verbieden. Ik noem zomaar wat voorbeelden. Een deel van je identiteit zit in de manier waarop je je uit, waarop je je verwezenlijkt, in de manier waarop je je laat zien, de manier waarop je praat en roept. In de manier waarop je krijgt tot je ogen rood zien. Dat zou ik tegen de geliefde moeten doen, maar ik wil het niet, en ik denk dan ook dat ik niet genoeg van hem houd.

Ik zou met hem gaan samenwonen, en daarvoor heb ik een grotere kast besteld. Hij zou zijn kleding ergens kwijt moeten. Hij denkt nog steeds dat hij bij me intrekt. Ik houd het af en zeg hem dat hij niet kan komen voordat de kast er is.

Zijn beschaafde wintertruien, zijn colberts, zijn broeken die hij pantalons noemt, zijn beschaafde sportkledij, het zou allemaal naast mijn kreukeljurken en broeken komen, die ik gewoon broeken noem, en naast mijn rokken zouden *zijn kledingstukken* hangen, en de mijne smoezelig maken terwijl ze dat van zichzelf niet zijn. Ik heb een stille hekel aan hem ontwikkeld. Het is al een paar weken geleden dat ik hem verlaten heb, en ik heb het hem nog steeds niet gezegd.

Ik was niet van plan je weer te schrijven, het had bij die ene, onverstuurde keer kunnen blijven. Waarschijnlijk zul je mijn brieven nooit lezen, want ik weet niet eens in welke stad je woont, niet eens in welk land. Toch zie ik je voor me zoals je hier in huis zou zijn, jij in plaats van de geliefde, jij als geliefde. Ik krijg alleen het beeld niet echt goed, ik kan me slechts een koffer voorstellen met daarin jouw spullen, elk moment klaar om weer opgepakt en meegenomen te worden. Het heeft tijd nodig, op een gegeven moment kan ik me voor de geest halen hoe je de sluitingen van je koffer openklikt, hoe je er eerst een handdoek uit pakt, de enige die je hebt meegenomen en die natuurlijk overbodig is omdat ik handdoeken genoeg heb, die handdoek pak je dus uit de koffer en leg je bedachtzaam op een lege plank in de kast. Dan leg je een opgevouwen overhemd erbij, uitvouwen is nog te intiem, daarna maak je een stapeltje van je ondergoed en dat leg je op het over-

hemd. Je wilt je sokken uit je koffer halen, die moeten als laatste, maar zo ver komt het niet, je pakt alles in hetzelfde bedachtzame tempo weer uit de kast en schikt de kledingstukken en de handdoek weer in je koffer, net zoals ze lagen, je klikt de sluiting dicht en dat was het dan.

Ik zal eraan blijven denken, en ooit zal het beeld verschuiven. Ik doe mijn best, Filip. Als de kast over een paar weken komt, een kast van uitgedroogd licht hout, lukt het misschien. Het is een voornemen.

Ik heb de laatste tijd nog geprobeerd om op de geliefde gesteld te zijn, ik wil hem niet achteloos wegdoen zoals je een gebruikte papieren zakdoek met een los gebaar op straat gooit, en ik wil eigenlijk niet weer alleen zijn en in mijn eentje het huis van aanwezigheid voorzien, over een paar maanden in de winter thuishomen en steeds weer zelf de verwarming aan moeten doen en de gordijnen opentrekken, openscheuren, om het nieuwe, frisse daglicht binnen te laten komen, niet alleen het huis verlaten en altijd zelf de boel afsluiten, de bus nemen met maar twee strippen van mijn grote strippenkaart, in een koude eenzaamheid thuishomen en de bloemen weggooien, die bij lage temperaturen niet eens helemaal zijn uitgekomen. Aan de andere kant weet ik ook niet hoe ik met de geliefde zou moeten samenleven, hij zou op de bank voor de tv liggen en ik moest daar dan bij zitten met mijn schoot onder zijn hoofd. Of we zouden in een café zitten en kijken hoe andere mensen deden en hoe ze praatten, hoe ze het schaarse licht wisten op te vangen en te weerkaatsen, waardoor ze er schitterend uit zouden zien; we zouden ons best doen flarden van gesprekken op te vangen, zodat we

iets hadden om eventueel op voort te borduren – en al met al zou het hard werken zijn.

Dit is een tijd van gezelschappen. Mensen trouwen of zijn jarig, er zijn barbecues, er zijn strandfeesten. En er zijn literaire recepties. Ergens op zo'n receptie heb ik je zien staan, en je viel me op, ik weet eigenlijk niet waardoor. Ik liep op je af, en in zekere zin kan ik daar niet meer mee ophouden. Ik blijf lopen, ik blijf je naderen.